

**ВСТУП ДО
ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ:
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКЛАДНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ
КОНКРЕТНИХ ЗАВДАНЬ**

Повторення матеріалу лекції 1

ШИРОКЕ РОЗУМІННЯ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

**не зводиться лише до комп'ютерної
лінгвістики, машинного перекладу чи
методики викладання іноземних мов**

**узагальнена картина галузей
практичної діяльності лінгвістів**

Прикладна лінгвістика може бути
визначена як **наукова дисципліна, у**
якій вивчаються та розробляються
способи оптимізації

функціонування мови

Функції мови задають *орієнтири* для
класифікації величезної сфери
застосування лінгвістичних знань

МЕТА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

інтеграція знань у сфери застосування
лінгвістичних даних

через

різноманітні види практичної діяльності,
спрямовані на застосування відомостей про
мову

ПРОБЛЕМАТИКА КУРСУ

- **Прикладна лінгвістика**: об'єкт, предмет, методи
- **Комп'ютерна лінгвістика** (комп'ютерні технології та моделювання функціонування мови в різних умовах; штучний інтелект та когнітивістика; гіпертекст та електронна комунікація; корпусна лінгвістика — способи репрезентації та збереження даних, комп'ютерна лексикографія; машинний переклад)
- **Квантитативна лінгвістика** (кількісні та статистичні методи дослідження мови та мовлення; авторизація тексту)
- **Лінгвістична експертиза та консультування** (феномени мови і мовлення як предмет судових спорів)
- **Теорія мовленнєвого впливу** (мовне варіювання та варіативна інтерпретація дійсності; прийоми мовленнєвого впливу, які застосовуються ЗМІ та у сфері публічної політики; політична лінгвістика і методика контент-аналізу)
- **Психолінгвістика** (порушення функцій головного мозку, психічні розлади, мовленнєва дисфункція; затримка мовленнєвого розвитку у дітей; мовлення як важливе джерело психічного стану людини; нейро-лінгвістичне програмування)

ГАЛУЗІ та АСПЕКТИ

соціолінгвістика

психолінгвістика

машинний переклад

політична лінгвістика

теорія впливу

корпусна лінгвістика

термінознавство і термінографія

нейролінгвістичне програмування

ПРОБЛЕМАТИКА

(НА ПРИКЛАДІ КВАНТИТАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ)

■ Теоретичний аспект

створення структурно-
ймовірнісної моделі мови
+ застосування статистичних
методів у мовознавстві

- уточнення теоретичних
уявлень про
функціонування мовної
системи

**застосування математики, а
не застосування лінгвістики**

■ Прикладний аспект

використання
структурно-ймовірнісної
моделі мови для
авторизації тексту,
лінгвістичного
моніторингу дискурсу та
інших цілей

ЗАВДАННЯ МОВОЗНАВСТВА

оптимізація функцій мови

формування й підтримання традиції
читання та розуміння сакральних текстів
(екзегетика й герменевтика)

забезпечення контактів між різними
народами

комунікативна, епістемічна, когнітивна
функції мови

КОМПЛЕКСНІСТЬ ФУНКЦІЙ МОВИ

комунікативна -

- фатична / контактоустановча
- інформаційна
- функція впливу
- соціальна функція (мовна політика)

ОПТИМІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ

теорія перекладу,

машинний переклад,

теорія і практика викладання рідної та
нерідної мови,

теорія і практика інформаційно-пошукових
систем,

створення інформаційних і штучних мов,
теорія кодування

ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ

- Соціолінгвістика –
мовне планування
мовна політика
теорії впливу у політичній лінгвістиці

ОПТИМІЗАЦІЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ

- лексикографія (у тому числі комп'ютерна),
- термінологія й термінографія,
- корпусна та польова лінгвістика

ОПТИМІЗАЦІЯ КОГНІТИВНОЇ ФУНКЦІЇ

- комп'ютерна лінгвістика
- «лінгвістична кримінологія»,
- психолінгвістика та афазіологія,
- квантитативна лінгвістика

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

КОМУНІКАТИВНІ СИТУАЦІЇ В АСПЕКТІ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

- **Мета:** навчитися аналізувати комунікативні ситуації з точки зору їх оптимізації.

Завдання 1:

Ідентифікація прикладних завдань

- *Прочитайте наведені тексти та визначте:*
- **Мету тексту** (для чого він створений).
- **Проблеми комунікації** (незрозумілі слова, граматичні труднощі, культурні бар'єри).
- **Як прикладна лінгвістика може допомогти** (лексикографія, стандартизація, переклад, спрощення мови, корпусний аналіз).

- **1** Перед експлуатацією обов'язково прочитайте дану інструкцію. Забороняється експлуатувати прилад при понад номінальній напрузі мережі. Не допускається контакт приладу з водою та іншими видами рідини. У разі несправності приладу слід негайно звернутися в сервісний центр, розташований за адресою, вказаною в гарантійному талоні.
- **2** Наш новий смартфон – це прорив у світі технологій! Він дарує неперевершений юзер-експірієнс та ультрашвидкий перформанс, щоб ви завжди були на гребені інновацій.
- **3** **linguistics** – *the scientific study of language and its structure, including the study of morphology, syntax, phonetics, and semantics.*
- **4** **Оригінал:** *The book was published in 2019 and has received positive reviews from critics.*
Google Translate: Книга була опублікована у 2019 та отримала позитивні відгуки від критиків.

Побудування прикладної моделі = формалізація знань

- Опис темпоральних відносин в тексті інструкцій для побутових приладів
- складіть словник виразів з темпоральною семантикою
- з'ясуйте типи темпоральних відносин
подія А = / < / > подія Б
- з'ясуйте типи метаграфематичних маркерів темпоральних зв'язків
(гарнітура, шрифтові виділення, абзацний виступ, спеціальні знаки і позначки)

Склокерамічна варильна поверхня

- Варильна поверхня стійка до температурних коливань.
- Не користуйтеся склокерамічною варильною поверхнею з тріщинами або пошкодженнями. Якщо на варильну поверхню впаде гострий предмет, вона може розбитися. Наслідки цього можуть виявитися миттєво або через певний час.
- Якщо на варильній поверхні з'явилася видима тріщина, негайно вимкніть подачу живлення до приладу.
- Стежте, щоб конфорка та дно посуду були чистими й сухими. Це поліпшує теплопровідність і запобігає пошкодженню поверхні нагрівання.
- Не ставте на конфорку пустий посуд. Конфорку можна пошкодити, поставивши на неї пусту каструлю або сковороду. Перш ніж поставити каструлю на конфорку, витріть дно каструлі насухо для теплопровідності.

Поради щодо вибору посуду

- Використовуйте якісний кухонний посуд із пласким рівним дном.
 - Розмір дна посуду має збігатися з діаметром конфорки.
 - Посуд із загартованого скла зі спеціальним ґрунтованим дном придатний для нагрівання на конфорках, якщо його діаметр відповідає діаметру конфорки. Посуд із більшим діаметром може тріснути внаслідок теплового навантаження.
 - Поставте каструлю або сковороду посередині конфорки.
- Під час використання каструлі-скороварки слідкуйте за нею, доки не буде досягнуто потрібного тиску. Спочатку встановіть максимальний рівень потужності конфорки, а потім, згідно вказівок виробника скороварки, за допомогою відповідної сенсорної кнопки зменшуйте потужність нагрівання, коли це потрібно.
 - Слідкуйте, щоб у скороварці або в іншій каструлі чи сковороді було достатньо рідини. Використання пустої каструлі або сковороди може призвести до пошкодження посуду та конфорки через надмірне нагрівання.
 - Під час використання спеціального посуду дотримуйтеся вказівок виробника.

Оптимізація розуміння текстів користувачами

Часові форми (напр., «натисніть кнопку», «після цього зачекайте 5 хвилин», «коли індикатор згасне, відкрийте кришку») визначають послідовність дій.

Чітке структурування темпоральних зв'язків зменшує ризик помилок користувача й полегшує інтерпретацію інструкцій.

Машинний переклад та локалізація

У різних мовах темпоральні відносини виражаються по-різному (наприклад, англійське *when the light goes off* може перекладатися як «коли згасне лампочка» чи «після згасання лампочки»).

Адекватний опис цих відносин потрібен для автоматичного перекладу й створення зрозумілих локалізованих інструкцій.

Автоматичне опрацювання текстів

Для систем інформаційного пошуку, чат-ботів чи голосових асистентів, які пояснюють користувачам, як користуватися приладом, важливо **коректно «читати» й інтерпретувати послідовність дій.**

Когнітивна та психолінгвістична перспектива

Аналіз темпоральних відносин дає змогу зрозуміти, як людина сприймає і відтворює інструктивні тексти, наскільки легко запам'ятовує порядок дій.

Це допомагає **укладати інструкції у зручнішій, «користувач-орієнтованій» формі.**

Прикладна стилістика та стандартизація

У прикладній лінгвістиці створюються правила складання інструкцій, де часова логіка викладу (спочатку–потім–після цього) має бути уніфікованою.

Це важливо для промислових стандартів і технічної комунікації.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Написати коротке есе (150–180 слів)

Тема: «*Моя майбутня професія і прикладна лінгвістика*»

- **1. Вступ (2–3 речення)**
- Представте свою майбутню професію (перекладач, редактор, учитель мови, дослідник, ІТ-фахівець тощо).
- Коротко поясніть, чому ця професія вас цікавить.
- **2. Основна частина (6–8 речень)**
- Опишіть, де ви бачите роль прикладної лінгвістики у цій професії.
 - Наприклад: автоматичний переклад, укладання словників, стандартизація термінів, аналіз комунікації, створення навчальних матеріалів.
- Наведіть конкретний приклад завдання, яке може вирішувати прикладна лінгвістика.
 - (Наприклад: «Покращення якості автоматичного перекладу для юридичних документів», «Оптимізація інструкцій, щоб їх розуміли люди з різним рівнем освіти»).
- Поясніть, чому це важливо для суспільства або для розвитку мови.
- **3. Висновок (2–3 речення)**
- Підсумуйте свої думки.
- Напишіть, що нового ви дізналися про прикладну лінгвістику на практичному занятті та як це може допомогти вам у майбутньому.
- **Ознаки якісного тексту есе**
- Прості й чіткі речення.
- Мінімальне використання або відсутність іноземних слів, крім термінів, які ви пояснюєте.
- Особистий характер — пишіть про власний досвід і очікування.
- Правильна граматика, стилістика та логіка викладу.